NITO

Forsvarsdepartementet

27.09.2022
Oslo, 27. september 2022

Vår ref. Vian Pashaei Deres ref. 16/2773

Høringssvar – Forslag til endringer i etterretningstjenesteloven (lov 19. juni 2020 nr. 77)

NITO – Norges Ingeniør- og Teknologorganisasjon, er landets største organisasjon for ingeniører og teknologer med over 100 000 medlemmer. Vi organiserer i alle sektorer, herunder forsvars- og politisektoren og etterretningsetatene.

For NITO er kilde- og personvern sentrale prinsipper det er viktig å verne om. Altfor ofte ser vi at lovgivning og praksis ved etterretning og overvåking ikke ivaretar grunnleggende rettsikkerhetsgarantier, og at det har en nedkjølende effekt på sentrale demokratiske verdier.

Beslutningsmyndighet
Flere av forslagene til endringer i etterretningstjenesteloven innebærer at Oslo tingrett får beslutningsmyndighet i stedet for sjefen for Etterretningstjenesten. NITO mener en slik endring øker rettsikkerheten til den enkelte som blir underlagt overvåkning etter etterretningstjenesteloven, og anser det som positivt.

Tilrettelagt innhenting av grenseoverskridende kommunikasjon
I lovendringsforslagene foreslås det endringer i bestemmelsen som gjelder beslutning om tilrettelegging av tilrettelagt innhenting av grenseoverskridende elektronisk kommunikasjon og speiling av kommunikasjonsstrømmer. I praksis innebærer forslaget at E-tjenesten kan masseinnhente og lagre nesten all elektronisk kommunikasjon gjort av norske statsborgere. Forslaget gir anledning til å lagre metadata fra all type elektronisk kommunikasjon. Dette gjelder ikke bare metadata fra typiske kommunikasjonskanaler som telefon og e-post, men også gjennom for eksempel sosiale medier og alle gjenstander som er koblet på nett (IoT).

NITO har forståelse for at det er behov for handlingsrom og virkemidler for å ivareta Norges sikkerhet og beredskap. Samtidig er det viktig å ivareta rettsikkerheten og demokratiske verdier.
Vanlige prinsipper for innsamling av elektroniske spor er at det må være skjellig grunn til mistanke før det samles inn data om mistenkte. Forslaget åpner for å registrere kommunikasjon mellom enkeltpersoner, lagre denne, for så å kunne drive etterretning og etterforskning mot egne borgere i etterkant. Det kan synes som om det dermed åpnes for masseovervåkning av borgere. Forslaget strider dermed mot ordinære demokratiske prinsipper for innsamling av elektroniske spor.

Uønskede samfunnsendringer og utilsiktede konsekvenser
I Ytringsfrihetskommisjonens rapport, som ble lagt fram i august i år, beskrives hvordan overvåking fra myndigheter og de hemmelige tjenestene har en nedkjølende effekt på både ytringsfriheten og informasjonsfriheten. Dette fordi folk lar være å ytre seg eller oppsøke informasjon i frykt for hvilke data som samles inn om dem. NITO mener en slik frykt og utvikling i samfunnet er uheldig.

Data og metadata fra ulike kilder kan settes sammen til informasjon som det ikke er til hensikt å opplyse om, eller informasjon som er av sensitiv karakter. Dette kan gjøres både på individnivå og for grupper. Dersom slik data kommer på avveie, for eksempel gjennom informasjonslekkasje eller hacking, vil det kunne medføre store konsekvenser.

Fare for formålsutglidning
NITO er enig i vurderingene under kapittel 4.4.2, hvor departementet konkluderer med at det skal være et restriktivt utgangspunkt på speiling av kommunikasjonsstrømmer. Dette for å minimere faren for formålsutglidning og uautorisert bruk.

NITO støtter en uavhengig vurdering av om *La Quadrature du Net*-kriteriene er oppfylt (før en eventuell gjennomføring), for slik å sikre at speiling av kommunikasjonsstrømmer fra tjenestetilbydere er i tråd med Den europeiske menneskerettighetskonvensjonens regulering av kildevern og personvern.

I forlengelsen av dette vil vi påpeke viktigheten av tilsyn, og at EOS-utvalget må ha tilstrekkelig med ressurser og kompetanse til å følge opp sin tilsynsrolle. Det samme gjelder i domstolen, i deres rolle som beslutningsmyndighet.

Vennlig hilsen

Trond Markussen
President

Egil Thompson
Generalsekretær